

TECHNISCHE VRAGEN JAARREKENING 2025

1. BOUWLEGES EN ANTERIEURE OVEREENKOMSTEN

Nummer	1
Fractie	Algemeen Belang Hattem
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	n.v.t.
Onderwerp	Bouwleges en anterieure overeenkomsten
Pagina	n.v.t.
Vraag	In de jaarrekening 2025 staan allerlei (o.a. juridische) kosten i.v.m. bestemmings(-plannen en -planwijzigingen). Als dekking hiervoor worden kosten doorbelast d.m.v. bouwleges en afspraken in anterieure overeenkomsten. Wanneer in 2025 al wel kosten zijn gemaakt maar nog geen opbrengsten zijn gerealiseerd worden deze kosten dan geactiveerd (matchingprincipe)? Of worden deze kosten al in 2025 genomen en worden de opbrengsten in een later jaar verantwoord? Wanneer de kosten al wel worden genomen (en dus in een later jaar worden doorbelast) kan dan worden aangegeven welk bedragen in latere jaren nog als ontvangsten worden verwacht?

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	<p>De kosten worden niet geactiveerd, maar verantwoord in het jaar waarin de kosten worden gemaakt. In de begroting 2026 gaan wij uit van een structureel bedrag van € 50.000 voor anterieure overeenkomsten in de jaren 2026-2029.</p> <p>Totale bouwleges in begroting 2026: 2026: € 1.096.600 2027: € 949.200 2028: € 816.400 2029: € 613.000</p>

2. SPORTINNOVATOR

Nummer	2
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	Budgetoverhevelingen
Onderwerp	Sportinnovator
Pagina	6
Vraag	15.125 euro is niet ingezet doordat partijen niet hiertoe in staat waren. Welke partijen zijn dit en waarom waren zij niet in staat om het budget in te zetten?

Portefeuillehouder	Kleinpenning
Antwoord	De uitvoerende partijen, waaronder de fitnessaanbieders, hadden andere prioriteiten. Daarom is in overleg besloten de uitvoering van dit project door te schuiven naar 2026. Inmiddels vinden er gesprekken plaats met een fitnessaanbieder om het project dit jaar af te ronden. Hierbij wordt aangesloten bij het bestaande aanbod. Met behulp van dit budget kunnen deelnemers langer blijven sporten bij de huidige fitnessaanbieder.

3. HUUR NOODLOKALEN VAN HEEMSTRASCHOOL

Nummer	3
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	Budgetoverhevelingen
Onderwerp	Huur noodlokale van Heemstraschool
Pagina	6
Vraag	Het gehele resterende bedrag van 97.000 euro wordt overgeheveld naar 2026. Het resterende budget is nodig voor de komende jaren. Waarom dan het gehele resterende bedrag overhevelen naar het jaar 2026?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Het budget voor huurkosten is in 2025 beschikbaar gesteld voor de verwachte looptijd van 2 jaar in de periode 2025-2027. In één bedrag, zonder een jaarverdeling. Vanuit deze visie en administratieve opzet wordt bij de overheveling van het restantbudget 2025 ook geen jaarverdeling 2026-2027 gemaakt. Het restantbudget per ultimo 2026 wordt via budgetoverheveling beschikbaar gesteld om te besteden in 2027.

4. WETHOUDERSPENSIOEN

Nummer	4
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Wethouderspensioenen
Pagina	19
Vraag	De gemeente dient rekening te houden met opslagen die horen bij een collectieve waardeoverdracht. Is al bekend hoe hoog deze opslagen zijn? Is deze extra last opgenomen in de begroting van 2026? En in de Kadernota?

Portefeuillehouder	Van der Kolk
Antwoord	Voor de jaarrekening 2025 is een dekkingsgraad van 122,2% gehanteerd en dus een opslag van 22,1%. Deze extra last is al opgenomen in de jaarrekening 2025. En zit al in de opgebouwde voorziening wethouderspensioenen per ultimo 2025. In de jaren 2026 en 2027 is in de begroting al een dotatie aan de voorziening opgenomen van jaarlijks € 75.000. Daarom is het niet nodig om in de kadernota een aanvullend bedrag beschikbaar te stellen.

5. RENTEDEEL VAN DE KAPITAALLASTEN

Nummer	5
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Rentedeel van de kapitaallasten
Pagina	28
Vraag	Abusievelijk is 425k euro ingeboekt als lasten, maar dit blijken baten te zijn. Hoe kan het dat dit fout is ingeboekt? En hoe worden dit soort fouten in de toekomst voorkomen?

Portefeuillehouder	Van der Kolk
Antwoord	<p>Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) behoren baten op een baten-kostensoort geboekt te worden. Bij vergissing zijn de baten als negatieve lasten geboekt op een lasten-kostensoort. Hierdoor ontstaat op het niveau van kostensoorten een afwijking tussen begroting en realisatie. Deze afwijking is verantwoord in de jaarrekening. Per saldo heft de gerapporteerde afwijking bij de lasten de afwijking bij de baten nagenoeg op.</p>

6. VERREKENING RESERVES BIJ OZB-WONINGEN

Nummer	6
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Verrekening reserves bij OZB-woningen
Pagina	30
Vraag	Bij OZB woningen is de 2,5% extra OZB voor het aansterken van reservepositie als dotatie aan de Algemene Reserve. Bij OZB niet-woningen is ook de 2,5% extra OZB berekend, maar vindt er geen dotatie plaats. Wat is hiervoor de reden? Is het niet logisch gegeven het doel van de extra 2,5% in beide gevallen een dotatie aan de Algemene Reserve op te nemen? (zie ook pagina 35)

Portefeuillehouder	Van der Kolk
Antwoord	De dotatie aan de algemene reserve is in het totaal € 99.000 (pag. 35). Op pagina 29 is dit totaal in 1 bedrag toegelicht bij taakveld 0.61 OZB woningen. De uitsplitsing naar taakveld 0.61 en taakveld 0.62 OZB niet-woningen is financieel niet gemaakt. Vandaar het ontbreken van de toelichting van reserve mutaties op pagina 30. Het totaal van € 99.000 is wel degelijk 2,5% van de gerealiseerde opbrengst OZB van woningen en niet-woningen.

7. MUSEA ONDERHOUD

Nummer	7
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	5. Sport, cultuur en recreatie
Onderwerp	Musea onderhoud
Pagina	71
Vraag	Het onderhoud aan de musea is 57k hoger. Echter wordt hiervoor de rijksbijdrage voor onderhoud van monumenten ingezet van 57k euro. Toch is er 10k extra uit de onderhoudsvoorziening gehaald. Waarom is dit?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	In totaal is er 67K uitgegeven. De extra kosten komen voort uit de optimalisatie van de nieuwe luchtbehandelings- en regelinstallatie bij het Anton Pieck museum en meerkosten schilderwerk en dakherstel bij het Voerman museum. Deze werkzaamheden waren onderdeel van het Meerjarenonderhoudsplan en vielen onverwacht iets hoger uit, maar dit konden we dekken uit de onderhoudsvoorziening.

8. BEGRAAFPLAATS

Nummer	8
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	7. Volkshuisvesting en Milieu
Onderwerp	Begraafplaats
Pagina	122
Vraag	De onttrekking uit de voorziening is 77k euro lager dan begroot door dat de uitvoering van het aangenomen amendement A019 niet mag volgens het BBV. Is dit amendement A019 niet ambtelijk getoetst voor het door de raad in behandeling is genomen?

Portefeuillehouder	Kleinpenning
Antwoord	<p>In de toelichting verschillen baten en lasten binnen het taakveld begraafplaatsen en crematoria wordt onterecht verwezen naar amendement A019, dit had amendement 2024-A020 moeten zijn.</p> <p>Tijdens de begrotingsraad van 11 november 2024 is amendement 2024-A015, mede op basis van een negatief ambtelijk advies, ingetrokken.</p> <p>In de raadsvergadering van 16 december 2024, waarin de belastingverordening Begraven 2025 is behandeld, is amendement 2024-A020 aangenomen. Voor dit amendement is een ambtelijk advies ingewonnen.</p>

9. 'T VEEN

Nummer	9
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing
Onderwerp	't Veen
Pagina	125
Vraag	<p>Op pagina 125 wordt gesproken over het afboeken van “openstaande posten die niet meer verhaalbaar zijn”.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat zijn dit voor posten en welke bedragen horen daarbij 2. Waarom zijn deze posten niet meer verhaalbaar?

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	<p>Ten onrechte staat op pagina 125 vermeld dat de kosten niet verhaalbaar zijn. Dat is niet juist: deze kosten zullen wij wel verhalen. Wel schrijft het BBV voor dat kosten die ouder zijn dan vijf jaar als last in de jaarrekening moeten worden genomen. In Hattem kiezen wij er echter voor om de te verhalen kosten niet definitief als last af te boeken, maar hiervoor een voorziening te treffen. Daarmee blijven deze kosten zichtbaar en blijven zij ook onderdeel van het verdere verhaaltraject. Het gaat om een lijst met tientallen boekingen uit de jaren 2019 tot en met 2021 die voornamelijk bestaan uit plankosten.</p>

10. WOONZORGZONE GELDERSEDIJK

Nummer	10
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing
Onderwerp	Woonzorgzone Geldersedijk
Pagina	126
Vraag	Er wordt 600k euro toegevoegd aan de voorzieningen. Diverse oorzaken worden hiervoor genoemd. Kan er een onderbouwing worden gegeven hoe deze optellen tot 600k euro?

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	<p>De herziening van de grondexploitatie Woonzorgzone Geldersedijk zorgt voor een storting aan de voorziening van € 600.000. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verhoging inbrengwaarde van Heemstralocatie € 83.521 (nadeel) • Aanpassing interne rekenrente € 38.719 (nadeel) • Indexering en fasering € 220.128 (nadeel) • Aanvullende plankosten € 273.426 (nadeel) • Overige financiële effecten € 15.772 (voordeel)

11. PANDEN POPULIERENLAAN

Nummer	11
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing
Onderwerp	Panden Populierenlaan
Pagina	129
Vraag	Er wordt gesproken over een verkoopverlies van 450k euro en een verkoopbaten van 450k euro voor de panden aan de Populierenlaan. Hadden deze panden een waarde van 900k euro en zijn deze verkocht voor 450k euro? Hoe kan het dat deze voor de helft van de waarde zijn verkocht?

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	Nee, de panden hadden geen waarde van € 900.000 en zijn ook niet voor de helft van de waarde verkocht. De verkoopopbrengst van de panden Populierenlaan 9 en 9a bedraagt € 450.000. Deze opbrengst is gebaseerd op taxaties. De boekwaarde van de panden in de gemeentelijke administratie bedraagt in totaal € 736.451. Dit bestaat uit € 365.598 voor Populierenlaan 9 en € 370.853 voor Populierenlaan 9a. Omdat de boekwaarde hoger is dan de getaxeerde verkoopopbrengst, ontstaat administratief een boekverlies van € 286.451 (€ 736.451 boekwaarde minus € 450.000 verkoopopbrengst). Per saldo heeft dit echter voor de gemeente geen financieel nadelig effect, omdat het boekverlies via kostenverhaal wordt verhaald uit het plangebied. In de gebiedsexploitatie is dat verwerkt. Het effect is daardoor per saldo € 0.

12. ALGEMENE RESERVE VRIJ AANWENDBAAR

Nummer	12
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Onderwerp	Algemene reserve vrij aanwendbaar
Pagina	140
Vraag	Er wordt aangegeven dat het negatieve saldo vrij inzetbaar is. Is dat wel juist?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Dat klopt. Het totaal van de algemene reserve bedraagt € 3.859.000. De vaste buffer is vastgesteld op € 4.500.000 (zowel de onder- als bovengrens). Dit betekent dat het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve € 641.000 negatief is. Een specificatie van de algemene reserve staat weergegeven in de jaarrekening op bladzijde 204.

13. ONBENUTTE BELASTINGCAPACITEIT OZB

Nummer	13
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Onderwerp	Onbenutte belastingcapaciteit OZB
Pagina	141
Vraag	Bij de berekening wordt de werkelijke opbrengst OZB 2025 vergeleken met het vastgesteld OZB-tarief voor toepassing artikel 12 van 2026. Waarom vindt niet vergelijking plaats met het vastgestelde OZB-tarief voor toepassing artikel 12 van 2025? Is het juist dat als dit wordt gedaan de onbenutte belastingcapaciteit 225k is?

Portefeuillehouder	Van der Kolk
Antwoord	<p>De paragraaf staat in de jaarstukken 2025 en de werkelijke OZB-opbrengst 2025 is daarom als gerealiseerd bedrag opgenomen. Voor de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit is echter aangesloten bij het artikel 12-tarief 2026, omdat dit het meest recente door het Ministerie van BZK vastgestelde normtarief is.</p> <p>De onbenutte belastingcapaciteit is niet bedoeld als een zuivere nacalculatie van het tariefjaar 2025, maar als een actuele indicatie van de belastingruimte die de gemeente nog heeft ten opzichte van het normniveau dat bij een eventuele artikel 12-beoordeling wordt gehanteerd. Bij zo'n beoordeling wordt in de regel uitgegaan van de meest actuele gegevens en normbedragen. Daarom is het logisch om in de jaarstukken 2025 voor deze berekening het artikel 12-tarief 2026 te gebruiken.</p> <p>Als uitsluitend zou worden gerekend met het artikel 12-tarief 2025 van 0,001595, dan bedraagt de theoretische OZB-opbrengst afgerond € 4.924.000. Afgezet tegen de werkelijke OZB-opbrengst 2025 van € 4.699.000 leidt dat tot een onbenutte belastingcapaciteit van afgerond € 225.000. Dat bedrag is rekenkundig juist bij toepassing van het artikel 12-tarief 2025. In de jaarstukken is echter gekozen voor het artikel 12-tarief 2026, omdat dit beter aansluit bij de actuele beoordeling van de financiële positie en de beschikbare belastingcapaciteit. Op basis daarvan bedraagt de berekende onbenutte belastingcapaciteit afgerond € 388.000.</p>

14. KENGETAL BELASTINGCAPACITEIT

Nummer	14
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Onderwerp	Kengetal belastingcapaciteit
Pagina	150
Vraag	In de tabel staat de OZB-lasten gezin voor 2026 op 688 euro en in 2025 was dit 734 euro. De OZB lasten gezin gaan dus in 2026 naar beneden?

Portefeuillehouder	Van der Kolk
Antwoord	<p>Nee, de OZB-lasten gaan in 2026 niet naar beneden. Het verschil wordt veroorzaakt door de wijze waarop de kengetallen zijn opgenomen. In de begroting 2026 is het kengetal destijds berekend door het kengetal uit de begroting 2025 te indexeren met 11,5%. De realisatiecijfers over 2025 waren op dat moment nog niet beschikbaar. Inmiddels zijn de realisatiecijfers over 2025 wel beschikbaar via de jaarstukken 2025. Deze cijfers zijn afkomstig van Coelo. Coelo hanteert daarbij een eigen rekenwijze met aannames, zodat gemeenten onderling vergelijkbaar zijn.</p> <p>In de jaarstukken is ervoor gekozen om voor de geraamde kengetallen vanaf 2026 aan te sluiten bij de cijfers uit de begroting 2026, omdat deze eerder ook aan de raad zijn gepresenteerd. Daardoor ontstaat in de tabel de indruk dat de OZB-lasten dalen, maar dat is feitelijk niet het geval. De voorlopige cijfers voor de realisatie 2026 zijn inmiddels wel bekend en gepubliceerd op de website van Coelo. Voor de OZB-lasten gezin gaat het daarbij voor Hattem om een bedrag omgerekend van € 821.</p>

15. RESERVE OPVANG OEKRAÏNERS

Nummer	15
Fractie	VVD
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	Balans
Onderwerp	Reserve opvang Oekraïners
Pagina	207
Vraag	De stand van de reserve is onveranderd EUR 364k. Wat is de onderbouwing om hier EUR 50k aan toe te voegen?

Portefeuillehouder	Sanderse/Kleinpenning
Antwoord	De gemeente vangt op verschillende locaties in Hattem Oekraïense ontheemden op. We voldoen echter nog niet aan de opgave die voor Hattem geldt. Daarnaast hebben we ook voor andere doelgroepen nog een opgave voor opvang. De reserve stelt ons in staat om bij het vinden van een geschikte locatie ook vorm te kunnen geven aan de realisatie van een locatie.

46. BELASTINGCAPACITEIT

Nummer	46
Fractie	Algemeen Belang Hattem
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Onderwerp	Belastingcapaciteit
Pagina	150
Vraag	Graag een toelichting op blz 150 van de jaarrekening. Het lijkt er op dat de lasten voor met name het jaar 2026 dalen ten opzichte van 2025. Klopt dit wel? Ook voor de jaren daarna lijkt te worden uitgegaan van een minder grote stijging. Graag een toelichting.

Portefeuillehouder	Van der Kolk
Antwoord	<p>Nee, de OZB-lasten gaan in 2026 niet naar beneden. Het verschil wordt veroorzaakt door de wijze waarop de kengetallen zijn opgenomen. In de begroting 2026 is het kengetal destijds berekend door het kengetal uit de begroting 2025 te indexeren met 11,5%. De realisatiecijfers over 2025 waren op dat moment nog niet beschikbaar. Inmiddels zijn de realisatiecijfers over 2025 wel beschikbaar via de jaarstukken 2025. Deze cijfers zijn afkomstig van Coelo. Coelo hanteert daarbij een eigen rekenwijze met aannames, zodat gemeenten onderling vergelijkbaar zijn.</p> <p>In de jaarstukken is ervoor gekozen om voor de geraamde kengetallen vanaf 2026 aan te sluiten bij de cijfers uit de begroting 2026, omdat deze eerder ook aan de raad zijn gepresenteerd. Daardoor ontstaat in de tabel de indruk dat de OZB-lasten dalen, maar dat is feitelijk niet het geval. De voorlopige cijfers voor de realisatie 2026 zijn inmiddels wel bekend en gepubliceerd op de website van Coelo. Voor de OZB-lasten gezin gaat het daarbij voor Hattem om een bedrag omgerekend van € 821.</p>

47. TOELICHTING PERSONEELSLASTEN

Nummer	47
Fractie	Algemeen Belang Hattem
Document	Jaarrekening
Programma/ Paragraaf	Baten en lasten
Onderwerp	Toelichting personeelslasten
Pagina	223
Vraag	<p>Uit blz 223 en 224 blijkt dat er minder aan personeelslasten is uitgegeven dan begroot. Ook zijn de kosten van inhuur gedaald. Deze significante voordelen lijken weg te vallen tegen de nadelen op programma 8 – Volkshuisvesting etc. (Zie blz 228 samenvatting). Wat zijn de grootste en opvallendste verschillen/posten ten opzichte van de begroting 2025 en wat kunnen we hiervan leren bij het opstellen van de begroting 2027?</p>

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>De lagere personeelslasten zijn het gevolg van een verschil tussen de formatie en de feitelijke bezetting, omdat een deel van de formatieplaatsen niet is ingevuld. Voor investeringen, grondexploitaties en de exploitatie hebben wij € 926.407 aan inhuur begroot, de totale inhuurkosten zijn € 2.285.551. Binnen programma 8 zijn de inhuurkosten binnen ruimtelijke ordening € 100.000 hoger uitgevallen.</p> <p>De inhuurkosten zijn in vergelijking met 2024 gedaald, desondanks is de realisatie hoger dan de begroting. Het niet invullen van vacatureruimte leidt ertoe dat voor de uitvoering van de werkzaamheden externe inhuur noodzakelijk is.</p>

TECHNISCHE VRAGEN VOORJAARSNOTA 2026

16. BENCHMARKONDERZOEK

Nummer	16
Fractie	VVD
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Benchmarkonderzoek
Pagina	9
Vraag	Is bij de onderbouwing rekening gehouden met het benchmark onderzoek? Zo niet, waarom niet (de uitkomst kan erg bepalend zijn) en wanneer is een nadere onderbouwing mogelijk na ontvangst van de output uit het benchmark onderzoek.

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>We kunnen uw vraag voorstellen. Er is geen rekening gehouden met het benchmark onderzoek maar aan het eind van het benchmarkonderzoek komen beide (minimale randvoorwaarden en benchmark) wel bij elkaar.</p> <p>De opdracht voor een kwartiermaker Concern Control en een Ketenmanager Ondersteuning, evenals het toewerken naar een marktconform opleidingsplan, een passende arbeidsmarktpositie en marktconforme arbeidsvoorwaarden, staan los van waar de benchmark zich op richt.</p> <p>De benchmark richt zich op de omvang van de formatie en de financiële middelen per begrotingspost. De genoemde randvoorwaarden hebben betrekking op de noodzakelijke stabilisatie van de organisatie door o.a. het behoud, boeien en binden van medewerkers. Deze stabilisatie is urgent om een reeds ingezet domino-effect binnen de organisatie te stoppen. Daarnaast is het niet langer verantwoord om zonder concerncontroller en Ketenmanager Ondersteuning te opereren.</p>

17. ONDERHOUD VOETBALVELDEN

Nummer	17
Fractie	VVD
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	5. Sport, cultuur en recreatie
Onderwerp	Onderhoud voetbalvelden
Pagina	15
Vraag	<p>Is er een business case voor het onderbrengen van het onderhoud bij de ROVA? Welke besparingen worden verwacht en hoe zeker zijn deze? Dragen de voetbalverenigingen bij aan de extra kosten?</p> <p>Daarnaast: waarom heeft het college ervoor gekozen om zonder voorafgaande raadsafweging een structurele uitgave van 60k te doen waar geen dekking voor is?</p> <p>Tot slot: zijn de robotmaaiers tegen boekwaarde verkocht of is er een resultaat uit behaald?</p>

Portefeuillehouder	Kleinpenning
Antwoord	<p>Door het onderhoud van de voetbalvelden onder te brengen bij ROVA vervallen de coördinatie van de werkzaamheden en het feitelijke onderhoud bij de buitendienst. Per saldo leidt dit tot een geringe vrijval van capaciteit binnen de buitendienst die elders kan worden ingezet en een verminderde inzet van externe aannemers. De financiële en organisatorische effecten hiervan worden meegenomen in de uitwerking van de BOR en verwerkt in de begroting 2027. Daarnaast is een structurele kwaliteitsimpuls en investering in planmatig onderhoud noodzakelijk. Deze investering draagt bij aan een verbetering van de kwaliteit van de voetbalvelden en daarbij aan minder uitval van trainingen en wedstrijden en minder kans op blessures.</p> <p>De voetbalverenigingen huren de natuurgrasvelden van de gemeente. Hiervoor is een huurovereenkomst afgesloten, op basis waarvan de verenigingen een vastgestelde huursom betalen. Deze huursom wordt periodiek geïndexeerd. De huursom is niet aangepast naar aanleiding van de gewijzigde wijze van organiseren van het onderhoud van de voetbalvelden per januari 2026.</p> <p>In 2025 is de laatste fase van de renovatie van de natuurgrasvelden afgerond. Binnen de buitendienst ontbreekt het momenteel aan voldoende specialistische kennis en benodigde materieel om het onderhoud van de natuurgrasvelden op een kwalitatief goede wijze uit</p>

te voeren. Om deze reden is ervoor gekozen om de werkzaamheden onder te brengen bij ROVA. Deze keuze is gemaakt omdat er op korte termijn behoefte was aan structureel goed onderhoud, met als doel te voorkomen dat de investering in de renovatie van de natuurgrasvelden teniet wordt gedaan.

De robotmaaiers zijn tegen boekwaarde verkocht. Aangezien er nog niet op de robotmaaiers is afgeschreven, is de boekwaarde gelijk aan de oorspronkelijke aanschafwaarde.

18. TOERISTENBELASTING

Nummer	18
Fractie	VVD
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Toeristenbelasting
Pagina	10
Vraag	<p>Kunt u verklaren waarom de forse verhoging van de toeristenbelasting in 2026 niet leidt tot de verwachte hogere opbrengsten? Volgens de concept jaarrekening 2025 bedroegen de inkomsten €354k in 2025 terwijl volgens VJN in 2026 ondanks de tariefverhoging slechts een inkomstenstroom van € 359k wordt verwacht.</p> <p>Hoe beoordeelt het college de effectiviteit van deze maatregel en welke gevolgen heeft deze tot nu toe gehad voor de toeristische sector in Hattem?</p>

Portefeuillehouder	Kleinpenning
Antwoord	De constatering bij het opstellen van de voorjaarsnota (peildatum 1 mei 2026) was dat de baten in de begroting niet gerealiseerd zouden worden. Dit vinden we bij nadere bestudering een te snelle conclusie omdat nog maar informatie van een beperkt deel van het jaar beschikbaar is en het hoogseizoen nog moet komen. We stellen de voorjaarsnota op dit punt bij van - €43.801,-- naar 0.

19. REISDOCUMENTEN BURGERZAKEN

Nummer	19
Fractie	VVD
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Reisdocumenten burgerzaken
Pagina	8
Vraag	Waarom vindt de afgifte van reisdocumenten (Burgerzaken) niet ten minste budget neutraal plaats?

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>De tarieven voor paspoorten zijn landelijk gemaximeerd en worden door de gemeente al op het maximaal toegestane niveau gehanteerd. Een tariefsverhoging is daarom niet mogelijk.</p> <p>De afwijking wordt veroorzaakt door de paspoortpiek. Het aantal aanvragen ligt hoger dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Hierdoor vallen zowel de legesopbrengsten als de uitvoeringskosten hoger uit dan begroot.</p> <p>Omdat de begroting is gebaseerd op lagere aantallen aanvragen, ontstaat in de vergelijking tussen begroting en realisatie het beeld dat de gemeente moet bijleggen. In werkelijkheid worden reisdocumenten budgetneutraal verwerkt: de hogere kosten gaan gepaard met hogere legesopbrengsten. De afwijking wordt dus vooral veroorzaakt door het verschil tussen de begrote en werkelijke aantallen aanvragen.</p>

20. RIOOLHEFFING

Nummer	20
Fractie	VVD
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Rioolheffing
Pagina	10
Vraag	Waarom valt de inkomsten rioolheffing ruim € 60k lager uit dan begroot? Is dit niet een post die met behoorlijke nauwkeurigheid ingeschat zou moeten kunnen worden?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	De belastingsamenwerking heeft geconstateerd dat voor een object een onjuiste grondslag opgenomen was. Inmiddels is dit hersteld. Dit betekent dat naar verwachting de opbrengst zoals opgenomen in de begroting gerealiseerd gaat worden. Tevens is vastgelegd hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden. We stellen de voorjaarsnota op dit punt bij van -€61.010,- naar 0.

21. ONTWIKKELING HANDHAVINGSSTRATEGIE

Nummer	21
Fractie	VVD
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	1. Veiligheid
Onderwerp	Ontwikkeling handhavingsstrategie
Pagina	11
Vraag	Waarom is het bedrag van € 50k voor de ontwikkeling uitvoerings- en handhavingsstrategie (Wettelijke verplichting dus geen onverwachte uitgave) niet al bij de 2026 begroting meegenomen?

Portefeuillehouder	Sanderse/Guldenaar
Antwoord	We hebben de afgelopen periode vanwege de kwetsbaarheid binnen de teams meer prioriteit gegeven aan de uitvoering van handhaving en vergunningverlening dan aan het opstellen van een passend beleidsmatig kader. De provinciale druk vanuit Interbestuurlijk Toezicht om te beschikken over een U&H-strategie en U&H-programma is tegelijkertijd verder toegenomen begin dit jaar. We hebben er voor gekozen om het niet verder uit te stellen en er nu mee te starten, zodat we eind 2026 over de verplichte beleidskaders beschikken.

27. STRUCTUREEL VRAAGSTUK

Nummer	27
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	Inleiding
Onderwerp	Structureel vraagstuk
Pagina	3
Vraag	Een behoorlijke boodschap die wij wel goed willen begrijpen. Kan dit signaal nog beter geduid worden? Gaat het om de organisatie? Gaat het om de financiën? Gaat het om beide? We hebben dus duidelijk behoefte wat precies de boodschap is.

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>Zowel de organisatie als de financiële positie van de gemeente zijn kwetsbaar zijn en deze kwetsbaarheden versterken elkaar.</p> <p>Hatter is een kleine gemeente met dezelfde wettelijke taken als grotere gemeenten. Daar hoort een relatief kleine organisatie bij, die daardoor ook kwetsbaar is. Tegelijkertijd is de financiële ruimte beperkt. De combinatie van beide maakt dat de gemeente momenteel onvoldoende robuust is om tegenvallers financieel en qua personele bezetting op te vangen.</p> <p>De organisatorische kwetsbaarheid is groot. We hebben relatief veel jonge medewerkers die nog begeleiding en ontwikkeling nodig hebben, terwijl de arbeidsmarkt krap is en ervaren medewerkers lastig zijn te behouden. Daarnaast zorgen vacatures, (zwangerschaps)verlof, uitval en beperkte mogelijkheden voor inhuur regelmatig voor tekort aan handjes.</p> <p>We hebben structureel los van de beschikbare formatie te weinig medewerkers beschikbaar. De organisatie is veel tijd kwijt aan het opvangen van vacatures, verlof en uitval. Dit zet de dienstverlening onder druk en vergroot het risico op verdere overbelasting en nieuwe uitval.</p> <p>Als we nu niet investeren, blijft een neerwaartse spiraal bestaan van overleven, uitval, adhoc werken, vertragingen, olopende wachttijden en een toenemende afhankelijkheid van externe inhuur. Ook nemen de financiële risico's verder toe en komt de uitvoeringskracht van de organisatie en de zelfstandigheid verder onder druk te staan.</p> <p>De boodschap is als volgt: De voorgestelde tijdelijke investering is urgent en noodzakelijk om de</p>

organisatie te stabiliseren. Tegelijkertijd is dit geen structurele oplossing. Daarom is het daarnaast belangrijk om met de raad het gesprek te voeren over de toekomst van Hattem en daarbij verschillende toekomstscenario's te verkennen, zodat een weloverwogen keuze kan worden gemaakt voor de lange termijn.

28. ALGEMENE RESERVE

Nummer	28
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	Inleiding
Onderwerp	Algemene reserve
Pagina	4
Vraag	In de Jaarrekening 2025 is de ontwikkeling van de algemene reserve toegelicht. Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve is per ultimo 2025 € 640.000 negatief. Ook na toevoeging van het resultaat van de Jaarrekening 2025 van € 525.000 positief, blijft het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve negatief. Ook dit is ons niet geheel duidelijk. Bedoelt U dat de algemene reserve < 4,5 Mln€ is en daardoor lager dan het minimum? Gaarne verduidelijking?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Het totaal van de algemene reserve bedraagt € 3.859.000. De vaste buffer is vastgesteld op € 4.500.000 (zowel de onder- als bovengrens). Dit betekent dat het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve € 641.000 negatief is. Een specificatie van de algemene reserve staat weergegeven in de jaarrekening op bladzijde 204.

29. REISDOCUMENTEN BURGERZAKEN

Nummer	29
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Reisdocumenten burgerzaken
Pagina	8
Vraag	Waarom legt de gemeente geld bij en zijn de paspoorten niet duurder?

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>De tarieven voor paspoorten zijn landelijk gemaximeerd en worden door de gemeente al op het maximaal toegestane niveau gehanteerd. Een tariefsverhoging is daarom niet mogelijk.</p> <p>De afwijking wordt veroorzaakt door de paspoortpiek. Het aantal aanvragen ligt hoger dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Hierdoor vallen zowel de legesopbrengsten als de uitvoeringskosten hoger uit dan begroot.</p> <p>Omdat de begroting is gebaseerd op lagere aantallen aanvragen, ontstaat in de vergelijking tussen begroting en realisatie het beeld dat de gemeente moet bijleggen. In werkelijkheid worden reisdocumenten budgetneutraal verwerkt: de hogere kosten gaan gepaard met hogere legesopbrengsten. De afwijking wordt dus vooral veroorzaakt door het verschil tussen de begrote en werkelijke aantallen aanvragen.</p>

30. KWARTIERMAKER

Nummer	30
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	Bijlage
Onderwerp	Kwartiermaker
Pagina	23
Vraag	Er wordt voorgesteld 90,000 euro ter beschikking te stellen voor een tijdelijke functie van 5 maanden (32u/week). Dat is een flink bedrag voor een tijdelijke parttime functie. Hoe worden de resultaten van deze functie geëvalueerd? Kunt u een onderbouwing geven waarvoor de rest van het budget van 2 x 350.000 nodig is? Het lijken immers eenmalige kosten en geen structurele. Valt punt 5 van het raadsvoorstel bij de VJN niet bij.

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>De €90.000,-- voor een interim concerncontroller en manager bedrijfsvoering is gebaseerd op een marktconform tarief (€130,--/uur). Dit betreft een opdracht met een te leveren concreet resultaat: optimaliseren baten, doorlichten contracten, besparen kosten en waar nodig, opstellen en borgen risicomanagement, inrichten adequate concerncontrol met goede en gemakkelijk beschikbare sturingsinformatie. Dit wordt expliciet vastgelegd in de opdracht als te leveren resultaat. Het te verwachten effect is dat er hierdoor beter gestuurd kan worden en naar verwachting levert dit ons geld op. We zullen u laten weten wat het financieel opgeleverd heeft.</p> <p>De voortgang gedurende de opdrachttuitvoering wordt elke twee weken verantwoord aan de gemeentesecretaris als opdrachtgever en er vindt een eind oplevering aan het eind plaats.</p> <p>De onderbouwing voor de eerste €350.000,-- vindt u in de bijlage van de voorjaarsnota. De onderbouwing van de tweede €350.000,-- vindt u in het antwoord van de technische vragen 49.</p> <p>Ter verdere toelichting op de opleidingen die genoemd worden in de bijlage in de voorjaarsnota, dus bij de €350.000,-- in 2026:</p> <p>De opleidingen die gevolgd worden vloeien deels voort uit de nieuwe besturingsfilosofie. De keteneigenaren zijn de beoogd ketenmanagers. Zij hebben eerder niet integraal leidinggegeven en/of een organisatie brede verantwoordelijkheid in het MT gehad. En er komen coördinatoren (nieuwe functie). Benoeming vindt tweede helft juni en eerste week juli plaats. Cruciaal is dat de ketenmanagers en coördinatoren meteen een goede start maken: Voor de ketenmanagers</p>

doen we dat met leiderschapsontwikkeling en teamvorming. Voor de coördinatoren door de ontwikkeling van coachingsvaardigheden.

Organisatiebreed komen er feedbacktrainingen en schrijf gerichte trainingen die direct leiden tot verlichting doordat medewerkers die de training volgen minder tijd nodig hebben (de trainingen zijn ook gebaseerd op het gebruik van AI-agents) om heldere voorstellen voor college en raad te maken. De feedbacktraining zal leiden tot gemakkelijker gaan aanspreken bv op het niet nakomen van afspraken. Het huidige beperkte structurele opleidingsbudget was al een paar maanden geleden op door vooral opleidingen die doorliepen van 2025 in 2026. Dus we verkopen al een paar maanden "nee" op benodigde opleidingen.

De eerste €350.000,-- is als volgt financieel opgebouwd mbt boeien en binden medewerkers (onderdeel 2 en 3 in bijlage voorjaarsnota):

2. Investeren in medewerkers en toekomstperspectief medewerkers:

- Vakinhoudelijke opleiding en ontwikkeling individuele medewerkers binnen functie: €60.000,--;
- Leiderschapsontwikkeling van ketenmanagers;

coachingsvaardigheden van coördinatoren en teamontwikkeling: €60.000,--

- Organisatiebrede trainingen: €30.000,--
- Coaching en talentontwikkeling: €42.000,--

Totaal 2: €192.000,--

3. Marktconforme arbeidsvoorwaarden en arbeidsmarktpositie:

- Arbeidsmarkttoelage voor moeilijk vervulbare functies: €20.000,--
- Aanbieden van een fietsregeling of vergelijkbare secundaire arbeidsvoorwaarde met gebruikmaking van WKR: €45.000,--
- Marktconform maken inconvenienten toeslag 18 buitendienstmedewerkers: €3000,--.

Totaal 3: €68.000,--

Hiermee worden geen structurele claims vastgelegd. We evalueren strak elke maanden op de opbrengst. Na twee jaar stopt het en ligt het open om opnieuw hierin keuzes te maken.

Zonder deze aanvullende investeringen neemt de kwetsbaarheid van de organisatie verder toe, zie ook bij 49

31. BENCHMARK

Nummer	31
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	n.v.t.
Onderwerp	Benchmark
Pagina	n.v.t.
Vraag	Zijn deze kosten wel gecalculeerd voor 2026?

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	Ja, deze kosten zijn opgenomen in de begroting. De bijstelling is verwerkt in bijlage 2 'Overzicht wijzigingen eerste begrotingswijziging 2026-2029'. In deze bijlage is voor 2026 een bedrag van € 25.000 opgenomen.

32. ONTWIKKELING HANDHAVINGSSTRATEGIE

Nummer	32
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	1. Veiligheid
Onderwerp	Ontwikkeling handhavingsstrategie
Pagina	11
Vraag	Kunt U uitleggen waarom daar €50.000 voor nodig is? Wij denken dat er al heel veel is?

Portefeuillehouder	Sanderse/Guldenaar
Antwoord	Vooropgesteld het gaat niet alleen om een handhavingsstrategie waarvoor de middelen worden gevraagd. Het gaat om het opstellen van een Uitvoerings- en Handhavingsstrategie en het opstellen van een Uitvoerings- en Handhavingsprogramma. De strategie heeft een looptijd van meerdere jaren. Het programma moet jaarlijks worden vastgesteld en geëvalueerd. Vanwege het ontbreken van VTH-beleids capaciteit kunnen we dit niet zelfstandig oppakken en laten we ons hierbij ondersteunen door een gespecialiseerd bureau. Het beperkte handhavingsbeleid wat we hebben dateert uit 2008. Voor de uitvoering hebben we beperkte beleidskaders. Het is onze intentie om in de toekomst het opstellen en evalueren van het programma zelf uit te voeren vanuit een goede basis.

33. TEGENVALLER HANDHAVING

Nummer	33
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	1. Veiligheid
Onderwerp	Tegenvaller handhaving
Pagina	11
Vraag	Waarom reserveert U niet structureel een klein bedrag om deze tegenvallers op te vangen?

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	Dat is exact wat we beogen. We vragen structureel een bedrag van € 5.000 euro om dergelijke onvoorziene kosten op het terrein van handhaving te kunnen betalen. Hierdoor is het bedrag tevens opgenomen in de Kadernota 2027 (pagina 10).

34. SPUK STIMULERING VERKEERSVEILIGHEIDSMATREGELEN

Nummer	34
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	2. Verkeer, vervoer en waterstaat
Onderwerp	SPUK Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen
Pagina	12
Vraag	De gemeente heeft toch plannen om 30 km wegen aan te leggen in de MIP zitten. Waarom zit de kostenkant niet al in de MIP 2026? En aan welk investeringsbedrag moeten we denken want deze lasten op het jaarplan zijn toch een vertaling van investeringen die hier gedaan worden?

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	De SPUK Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen wordt aan diverse in voorbereiding zijnde (onderhouds-)projecten besteed waarbinnen aanvullende maatregelen (en kosten) worden genomen om de verkeersveiligheid te vergroten. Waar mogelijk worden wegen ingericht worden conform de CROW standaard voor 30km wegen. Hiervoor worden deze SPUK gelden ingezet.

35. SPORTVELDEN

Nummer	35
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	5. Sport, cultuur en recreatie
Onderwerp	Sportvelden
Pagina	15
Vraag	Waarom is deze € 60.000 jaarlijks structureel nodig? Kan er uitgelegd worden waarom dit structureel extra kost. Daarnaast: Het hoofdveld van de vv Hattem is 2 jaar geleden helemaal nieuw gelegd. Nu, 2 jaar later, ligt het er weer helemaal uit? Waarom is dat en wie draait er voor deze kosten op?

Portefeuillehouder	Kleinpenning
Antwoord	<p>Het beschikbare onderhoudsbudget voor de voetbalvelden in de afgelopen jaren had uitsluitend betrekking op de inhuur van derden en omvatte niet de personeelslasten van de eigen buitendienst. Door naast de uitvoering van werkzaamheden ook de coördinatie en de taken die voorheen door de buitendienst werden uitgevoerd, onder te brengen bij ROVA, nemen de structurele lasten toe op dit budget. Daar tegenover staat dat binnen de buitendienst capaciteit vrijkomt, die op andere wijze kan worden ingezet. Daarnaast is een structurele kwaliteitsimpuls en investering in planmatig onderhoud noodzakelijk. Deze investering draagt bij aan een verbetering van de kwaliteit van de voetbalvelden en daarbij aan minder uitval van trainingen en wedstrijden en minder kans op blessures.</p> <p>Het hoofdveld van vv Hattem is niet mislukt aangelegd en hoeft niet gerenoveerd te worden, maar kent een sterke toename van straatgras. Dit verdringt de gewenste grassoorten die zorgen voor stevigheid, waardoor de draagkracht afneemt en het veld vooral bij nat weer sneller beschadigt. Op advies van ROVA worden daarom gerichte onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, waaronder het opnieuw inzaaien van het veld. Deze werkzaamheden vallen onder het reguliere jaarlijkse onderhoud. De toplaag die bij de aanleg is gerealiseerd, blijft behouden.</p>

36. PAS OP DE PLAATS

Nummer	36
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	Totaaloverzicht financiële ontwikkelingen
Onderwerp	Pas op de plaats
Pagina	20
Vraag	Doordat het beleid wordt om i.v.m. de financiën een pas op de plaats te doen zou je ook een effect verwachten van die pas op de plaats. Is ernaar gekeken of er een financieel effect is van de "Pas op de Plaats"? Zo ja, welk effect wordt voorzien en welke voordelen nadelen ziet u?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Als met 'pas op de plaats' wordt bedoeld dat er geen hoge ambities in het bestuursakkoord zijn opgenomen, dan klopt dat. Het bestuursakkoord is niet financieel verwerkt in de Voorjaarsnota of Kadernota.

37. IKC-1

Nummer	37
Fractie	PRO
Document	Voorjaarsnota
Programma/ Paragraaf	Bijstellingen investeringen
Onderwerp	IKC-1
Pagina	21
Vraag	U geeft aan extra €1,9 Mln nodig te hebben voor IKC-1 zonder een totaal beeld te schetsen. Later krijgt de raad wel een autorisatievoorstel. Wat betekent het voor dit bedrag van €1,859 Mln als wij de VJN e/o KN goedkeuren. Is deze investeringsbehoefte dan door ons goedgekeurd?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Nee, er zal alsnog een autorisatievoorstel aan uw raad worden voorgelegd, specifiek gericht op het benodigde investeringskrediet voor IKC-1.

TECHNISCHE VRAGEN KADERNOTA 2027

22. VNOG

Nummer	22
Fractie	VVD
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	1. Veiligheid
Onderwerp	VNOG
Pagina	10
Vraag	De bijdragen aan de VNOG worden voor 2027 en verder aanzienlijk verhoogd. Dit lijkt al een aantal jaren achter elkaar een trend te zijn. Kunnen we een overzicht ontvangen van de (te verwachten) totale bijdragen voor 2025 t/m 2029? Waar worden de aanvullende bijdragen voor ingezet?

Portefeuillehouder	Sanderse														
Antwoord	<p>Bijdragen Hattem</p> <table border="1"><thead><tr><th>Jaar</th><th>Bedrag</th></tr></thead><tbody><tr><td>2025</td><td>€ 790.200 (jaarrekening)</td></tr><tr><td>2026</td><td>€ 802.285 (begroting)</td></tr><tr><td>2027</td><td>€ 880.900</td></tr><tr><td>2028</td><td>€ 902.200</td></tr><tr><td>2029</td><td>€ 902.500</td></tr><tr><td>2030</td><td>€ 909.400</td></tr></tbody></table> <p>De Kadernota 2027-2030 is verwerkt in deze begroting. Dit betreft onder andere de toegepaste ramingsgrondslagen (uitgangspunten en aannames om financiële verwachtingen en budgetten op te stellen) loon en prijsindices, ontwikkelrichtingen (o.a. de maatschappelijke opgaven uit het regionaal beleidsplan als incidentbestrijding, zelfredzaamheid en bewustzijn) en autonome ontwikkelingen.</p>	Jaar	Bedrag	2025	€ 790.200 (jaarrekening)	2026	€ 802.285 (begroting)	2027	€ 880.900	2028	€ 902.200	2029	€ 902.500	2030	€ 909.400
Jaar	Bedrag														
2025	€ 790.200 (jaarrekening)														
2026	€ 802.285 (begroting)														
2027	€ 880.900														
2028	€ 902.200														
2029	€ 902.500														
2030	€ 909.400														

23. CULTUUREDUCATIE

Nummer	23
Fractie	VVD
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	5. Sport, cultuur en recreatie
Onderwerp	Cultuureducatie
Pagina	14
Vraag	Hoe wordt de extra uitgave van 13.000 gedekt en hoe past deze in de Nee, tenzij gedachte?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	<p>Er is nog geen dekking gevonden voor deze extra middelen. Toch moet het belang van cultuureducatie niet onderschat worden. In 2025 was de dienstverlening vanuit Cultuurplein tbv cultuureducatie in Hattem minimaal vanwege het beperkte budget. Scholen, cultuuraanbieders en Cultuurplein, en daarmee ook alle basisschoolkinderen, merkten hier direct de gevolgen van. Naar aanleiding van de schriftelijke vragen gesteld door de ChristenUnie zijn er op ambtelijk niveau gesprekken gevoerd met alle betrokken partijen. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat de ondersteuning door zowel de scholen als de aanbieders erg gemist werd. In het convenant Cultuureducatie, dat in 2021 door de gemeente, erfgoedaanbieders en Cultuurplein is ondertekend, wordt erkend dat goed cultuuronderwijs bijdraagt aan de creatieve ontplooiing en de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Het combineert denken, begrijpen, voelen en doen en voedt de verbeeldingskracht en het plezier in experimenteren en ontdekken. Daarnaast heeft het lokale impact doordat kinderen vanuit allerlei achtergronden samen maken en samen creëren. Cultuureducatie creëert verbinding, wat landelijk ook wordt onderschreven. We zien landelijk dat er wordt gezocht naar manieren om de beweging van zorg naar preventie en brede gezondheid te versnellen. Kunst en cultuur kunnen daarbij helpen: ze bieden inwoners ruimte om talenten te ontdekken, mee te doen en zich gezien te voelen, vaak juist daar waar reguliere ondersteuning vastloopt. Cultuur draagt bij aan gezond leven en kansgelijkheid. Het belang van Cultuureducatie is groot en om die reden willen we dit weer op peil brengen.</p>

24. RAAD- EN COMMISSIEVERGOEDINGEN

Nummer	24
Fractie	VVD
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Raad- en commissievergoedingen
Pagina	7
Vraag	Het grootste deel van deze aanpassing betreft AOW compensatie. Waarom is daar geen indexatie op toegepast? Idem mbt de overige posten in dit overzicht.

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	Met deze mutatie in de Kadernota wordt de AOW-compensatie structureel verwerkt, in lijn met het uitgangspunt van realistisch begroten. Om deze reden zijn ook de presentiegelden (voordeel) en de raadscommissielidvergoedingen (nadeel) geactualiseerd.

25. ONDERWIJSHUISVESTING

Nummer	25
Fractie	VVD
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	4. Onderwijs
Onderwerp	Onderwijshuisvesting
Pagina	13
Vraag	Hebben naast het Palet nog andere scholen recht op deze bijdrage en zou dit niet moeten worden voorzien? Daarnaast: is het met het oog op de staat van de gemeentelijke financiën nog mogelijk om met het Palet te onderhandelen over deze bijdrage?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	<p>Voor 2027 hebben geen andere onderwijsbesturen een aanvraag ingediend op basis van de 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hattem 2015'. Daarnaast zijn wij momenteel bezig met het opstellen van een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP), waarin afspraken worden vastgelegd over een groot deel van deze voorzieningen, zoals nieuwbouw en uitbreiding. Het IHP zal in het najaar van 2026 ter besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd.</p> <p>Daarnaast is met Stichting Openbaar Onderwijs Zwolle en Regio (OOZ) gesproken over deze vergoeding. Omdat OOZ op grond van de verordening recht heeft op deze vergoeding en deze ook opeist, is er geen onderhandelingsruimte gebleken.</p>

26. VAN DER VALK

Nummer	26
Fractie	VVD
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing
Onderwerp	Van der Valk
Pagina	19
Vraag	Graag ontvangen we een overzicht van de reeds begrote bedragen aan toeristenbelasting en bouw leges t/m 2030

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	<p>De (meerjaren)begroting bevat bedragen tot en met 2029. Bij de voorbereiding van de begroting 2027 worden de ramingen voor 2030 uitgewerkt.</p> <p>Totale bouwleges in begroting 2026: 2026: € 1.096.600 2027: € 949.200 (incl. van der Valk € 185.000) 2028: € 816.400 2029: € 613.000</p> <p>Totale toeristenbelasting in begroting 2026: 2026: € 403.220 2027: € 417.720 2028: € 532.820 (incl. van der Valk € 100.000) 2029: € 552.520 (incl. van der Valk € 104.000)</p>

38. BELASTINGSAMENWERKING

Nummer	38
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Belastingsamenwerking
Pagina	8
Vraag	Optimalisatie € 40.000. Logisch dat een optimalisatie geld kost. Maar kan het ook zo zijn dat dat ook extra OZB-inkomsten genereert? Of staat hier geen voordeel tegenover?

Portefeuillehouder	Guldenaar
Antwoord	De optimalisatie is gericht op kwaliteitsverbetering. Eventuele extra OZB-opbrengsten zijn een mogelijk neveneffect.

39. HERZIENING GEMEENTEFONDS

Nummer	39
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Herziening gemeentefonds
Pagina	9
Vraag	Hattem, als kleine gemeente, verwachte altijd een voordeel. Wat betekent dit voor de programmabegroting 2027?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Het Ministerie van BZK - als beheerder van het Gemeentefonds - geeft zelf in de meicirculaire aan dat ' <i>de beoogde richting van de totale herverdeling ... ongewis is geworden.</i> '. Hiermee is het voor de gemeenten ook onduidelijk wat de herverdeling gaat betekenen.

40. INRICHTINGSKOSTEN HET PALET

Nummer	40
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	4. Onderwijs
Onderwerp	Inrichtingskosten Het Palet
Pagina	13
Vraag	Inrichtingskosten zijn toch geen kosten voor de gemeente maar voor het schoolbestuur? Hoe zit dat bij deze uitgaven?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Op basis van de 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hattem 2015', heeft de school recht op bekostiging van inrichting die niet eerder door het Rijk of de gemeente is vergoed. Op grond hiervan heeft Het Palet recht op deze vergoeding.

41. ACHTERSTALLIG ONDERHOUD HET PALET

Nummer	41
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	4. Onderwijs
Onderwerp	Achterstallig onderhoud Het Palet
Pagina	13
Vraag	Afgelopen tijd heeft de wethouder Siderius een aantal keren aangegeven dat Het Palet veel achterstallig onderhoud kent en dat er dus nog veel meer kosten te verwachten zijn. Hoe zit dat? Krijgen we nog meer kosten (MIP?)?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Op dit moment wordt gewerkt aan een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, waarin inzichtelijk wordt gemaakt welke investeringen de komende jaren nodig zijn voor de huisvesting van het onderwijs in Hattem. Dit plan wordt in het najaar van 2026 ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd.

42. ONDERWIJSHUISVESTING

Nummer	42
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	4. Onderwijs
Onderwerp	Onderwijshuisvesting
Pagina	13
Vraag	Aansluitend op de vorige vraag maar dan de andere 3 of 5 scholen. Hoe zit dat? Krijgen we nog meer kosten (MIP?)?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Op dit moment wordt gewerkt aan een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, waarin inzichtelijk wordt gemaakt welke investeringen de komende jaren nodig zijn voor de huisvesting van onderwijs in Hattem. Dit plan wordt in het najaar van 2026 ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd.

43. WMO HULP BIJ HUISHOUDEN

Nummer	43
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	6. Sociaal domein
Onderwerp	WMO hulp bij huishouden
Pagina	16
Vraag	Als de WMO-subsidie stopt is de verwachting dat de vraag naar de hulp flink en structureel afneemt. Uiteraard kan dat ook wat betekenen voor de uitkering uit de Rijksuitkering (algemeen of toegewezen). Kunnen wij als gemeente de herziene WMO snel implementeren? Wanneer gaat dit spelen (ws 2029)? Is er een netto voordeel of wordt de rijksbijdrage 1:1 bijgesteld?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	<p>Er zijn twee door het Rijk voorgestelde maatregelen die hier een rol spelen.</p> <p>De eerste maatregel betreft de aanpassing van de eigen bijdrage-regeling. Het huidige abonnementstarief wordt vervangen door een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Hiermee beoogt het Rijk de aanzuigende werking van het abonnementstarief te beperken. Deze maatregel is sinds langere tijd aangekondigd, maar de invoering is meerdere malen uitgesteld.</p> <p>Als gevolg van deze maatregel wordt de gemeente Hattem gekort met € 120.000,-. Daarbij is de veronderstelling dat dit geld via hogere eigen bijdragen bij inwoners wordt terugverdiend. Voor een aanzienlijk deel van de gebruikers zal de eigen bijdrage stijgen door de invoering van de inkomensafhankelijkheid (waarbij we, zoals nu ook het geval is, een vrijstelling van de eigen bijdrage hanteren voor de minima). Implementatie van deze maatregel per 2027 is niet meer haalbaar. De korting wordt vanuit het Rijk voor 2027 weer teruggedraaid. Voor zover bekend wordt nu gestreefd naar ingang per 1-1-2028.</p> <p>Voor de invoering van deze inkomensafhankelijke eigen bijdrage is ondermeer door de VNG aandacht gevraagd voor voldoende tijd voor implementatie door gemeenten. Daarbij is al gewerkt aan een implementatiehandreiking voor gemeenten. En ook is al gewerkt aan een communicatieplan naar de inwoners die een eigen bijdrage betalen en waarbij dit gaat veranderen.</p> <p>De tweede maatregel betreft de aankondiging van het kabinet bij aantreden om de hulp bij het huishouden te schrappen uit de Wmo en</p>

deze alleen beschikbaar te houden voor mensen die dit zelf niet kunnen regelen. Er is daarbij niet gespecificeerd wat dit laatste precies inhoudt. In de praktijk wordt landelijk de aanname gedaan dat gemeenten deze voorziening alleen nog zouden moeten bieden aan inwoners die dit niet zelf kunnen betalen. Of dit daadwerkelijk de uitwerking van dit voornemen zal zijn, is op dit moment onbekend.

Aangezien het hier om een beleidsvoornemen van het kabinet gaat, is het op dit moment te prematuur om uitspraken te doen over de implementatie. Het is nog onbekend hoe de maatregel concreet vorm krijgt, welke stappen daarvoor nodig zijn (waaronder naar verwachting een wetswijziging) en wat de gevolgen zullen zijn voor de Rijksbijdrage.

Invoering van de maatregelen zal naar verwachting inderdaad betekenen dat een deel van de huidige gebruikers niet langer in aanmerking komen voor hulp bij het huishouden of dit zelf niet meer via de gemeente willen omdat ze de eigen bijdrage mogelijk te hoog vinden. De gemeente wacht af wanneer de maatregelen ingevoerd worden en we volgen de landelijke ontwikkelingen hierbij nauwgezet.

44. IKC-1

Nummer	44
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	Bijstelling investeringen
Onderwerp	IKC-1
Pagina	22
Vraag	Wat betekent het voor dit bedrag van €1,859 Mln als wij de VJN e/o KN goedkeuren. Is deze investeringsbehoefte dan door ons goedgekeurd?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Nee, er zal alsnog een autorisatievoorstel aan uw raad worden voorgelegd, specifiek gericht op het benodigde investeringskrediet voor IKC-1.

45. IKC-2

Nummer	45
Fractie	PRO
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	Bijstelling investeringen
Onderwerp	IKC-2
Pagina	22
Vraag	Wat betekent het voor dit bedrag van €1,859 Mln als wij de VJN e/o KN goedkeuren. Is deze investeringsbehoefte dan door ons goedgekeurd?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	In het reguliere meerjareninvesteringsplan is reeds een bedrag opgenomen voor de investeringen in IKC-2. Het opnemen van een aangepast investeringsbedrag voor IKC-2 in de kadernota loopt vooruit op de besluitvorming over het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Dit plan wordt in het najaar van 2026 ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd en omvat alle investeringen in de huisvesting van het onderwijs voor de komende jaren.

48. FINANCIËLE POSITIE

Nummer	48
Fractie	CDA
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	Raadsvoorstel
Onderwerp	Financiële positie
Pagina	n.v.t.
Vraag	Er staat in het "Raadsvoorstel KN 2027 - Definitief (Raad)" dat "De niet opgenomen en/of uitgewerkte onderwerpen verhogen waarschijnlijk de druk op de financiële positie". Vraag: Hoe en wanneer krijgen we het totaalbeeld?

Portefeuillehouder	van der Kolk
Antwoord	Het totaalbeeld zal worden aangeboden bij de begroting. De effecten vanuit de meicirculaire worden eerder gedeeld via een raadsinformatiebrief.

49. MAATREGELEN RANDVOORWAARDEN KWETSBAARHEID ORGANISATIE

Nummer	49
Fractie	CDA
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	0. Bestuur en ondersteuning
Onderwerp	Maatregelen randvoorwaarden kwetsbaarheid organisatie
Pagina	8
Vraag	Er staat in de "Kadernota 2027 Definitief (Raad)" onder 3 - 0.0 <i>Bestuur en ondersteuning</i> een post van 350.000 euro "Minimale randvoorwaarden om de kwetsbaarheid niet verder toe te laten nemen ". Volgens de beschrijving betreft het boeien en binden van personeel. We zouden graag een overzicht krijgen van de belangrijkste posten (maatregelen) en de betreffende kosten die daar onder vallen.

Portefeuillehouder	Sanderse
Antwoord	<p>Posten boeien en binden medewerkers (tijdelijke investering met strakke resultaatvolgng en evaluatie):</p> <p>1. Investeren in medewerkers en toekomstperspectief medewerkers: Marktconform opleidingsbudget, 2% van de loonsom voor opleidingsbudget: €192.000,-- bovenop op huidige structurele beperkte budget:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verdere ontwikkeling MT om te komen tot sterk MT, coördinatoren, krachtige teams met eigenaarschap, ontwikkeling hr, coaching medewerkers voor de uitvoering van de nieuwe onlangs vastgestelde besturingsfilosofie (ca €75.000,--) en de competenties van hun functie. - het mogelijk maken van noodzakelijke vakinhoudelijke opleidingen en ontwikkeling medewerkers (€50.000,--). - coaching op de job (€40.000,--) om versneld ingewerkt te raken. - talentontwikkeling (€27.000,--). <p>Totaal 1: €192.000.</p> <p>2. Marktconforme arbeidsvoorwaarden en arbeidsmarktpositie Om medewerkers beter te kunnen behouden en de concurrentiepositie op de arbeidsmarkt te versterken, worden de arbeidsvoorwaarden in 2026 en 2027 minimaal marktconform gemaakt. De arbeidsvoorwaarden van Hattem lopen momenteel te ver achter bij andere gemeenten. Dit bemoeilijkt het aantrekken en behouden van medewerkers verder. We gaan het been hierop bijtrekken door de volgende maatregelen:</p>

- Een arbeidsmarkttoelage (€40.000,--) hanteren voor moeilijk vervulbare functies;
- Aanbieden van een fietsregeling (dit is een van de meest door gemeenten in Nederland aangeboden secundaire arbeidsvoorwaarde) of een vergelijkbare secundaire voor 2027 arbeidsvoorwaarderegeling (€45.000,--);
- Marktconform maken inconveniënttoeslag (20 jaar lang niet geïndexeerd) (€5.000,-). Dit is een toeslag voor medewerkers die onder zware fysieke omstandigheden werken. Dit betreft 18 medewerkers van de buitendienst;
- Parttime interim hr-recruiter voor duur van 1 jaar inclusief doelgroepgerichte advertenties op LinkedIn (€68.000,--). Heerde, Oldebroek en Zwolle hebben allen een hr-recruiter. We hebben die eerder korte tijd als Hattem gehad en dat wierp zijn vruchten af.

Abusievelijk stond tekstueel in de Kadernota dat een kwartiermaker concerncontrol en ketenmanager Ondersteuning (ook) in 2027 zou worden ingezet voor 5 maanden. Deze wordt alleen ingezet in 2026. Financieel was en is het hele bedrag voor 2027 voorzien voor het boeien en binden van medewerkers.

Totaal 2: €158.000,--

50. ZWEMBAD DE MARKE

Nummer	50
Fractie	CDA
Document	Kadernota
Programma/ Paragraaf	n.v.t.
Onderwerp	Zwembad de Marke
Pagina	n.v.t.
Vraag	Is bekend, hoe het groot onderhoud van de Marke en het zwembad voorzienbaar is? Zijn er reserveringen voor getroffen of kunnen daar nog tegenvallers uit naar voren komen?

Portefeuillehouder	Kleinpenning
Antwoord	Stichting Beheer Multifunctioneel Centrum voor sport en sociaal-cultureel werk te Hattem is verantwoordelijk voor het onderhoud van MFC De Marke. De gemeente heeft uitsluitend een subsidierelatie met de exploitatiestichtingen en heeft geen voorziening getroffen voor het onderhoud. Momenteel zijn wij in gesprek met de betrokken partijen om de huidige situatie in beeld te brengen. Zodra hierover meer duidelijkheid is informeren wij uw raad.